

ZAJEDNIČKA CARINSKA TARIFA EU

Definicija zajedničke carinske tarife

Zakonska osnova za Zajedničku carinsku tarifu sadržana je u članku 20. Uredbe Vijeća (EEZ) 2913/92 o uspostavi Carinskog zakonika Zajednice. Prema navedenom članku, uvozne i izvozne carine baziraju se na Zajedničkoj carinskoj tarifi, koja se sastoji od:

a) Kombinirane nomenklature,

Kombinirana nomenklatura Europske unije bazirana je na Međunarodnoj konvenciji o Harmoniziranom sustavu nazivlja i bročanog označavanja (Harmoniziranom sustavu) te uključuje daljnje podjele zbog carinskih, trgovinskih i statističkih potreba EU. Naziv „Kombinirana nomenklatura“ potiče od toga što je nastala kombinacijom bivše carinske (*Common customs tariff*) i statističke trgovinske (*Nimex*) nomenklature EU. U Europskoj je uniji u primjeni od 1988. godine.

b) bilo koje druge nomenklature koja se u potpunosti ili djelomično bazira na KN ili uvodi daljnju podjelu KN-a zbog potrebe provedbe tarifnih mjera Zajednice u specifičnim područjima u trgovini robom,

c) stopa carine i drugih elementa davanja koje se primjenjuje na robu obuhvaćenu KN-om:

- carinske stope
- uvozna davanja obuhvaćena zajedničkom poljoprivrednom politikom i specifičnim odredbama koje se odnose na prerađene poljoprivredne proizvode,

d) preferencijalnih tarifnih mjera sadržanih u ugovorima koje je Zajednica sklopila s pojedinim zemljama ili grupama zemalja, temeljem kojih se osigurava preferencijalni tarifni tretman,

e) preferencijalnih tarifnih mjera uvedenih jednostrano od Zajednice u odnosu na određene zemlje, grupe zemalja ili teritorije,

f) autonomnih suspenzija kojima se snižavaju ili ukidaju carine za određenu robu,

g) drugih tarifnih mjera koje se temelje na zakonodavstvu Zajednice (na primjer, antidampinške i kompenzacijske carine, zaštitne carine, dodatne carine).

Sadržaj Zajedničke carinske tarife

Slijedom prethodne definicije, Zajednička carinska tarifa sastoji se od:

– nomenklature, koju čine:

- osmeroznamenaste podjele u okviru Kombinirane nomenklature (jedini dio Zajedničke carinske tarife, uz izuzeća za civilno zrakoplovstvo, brodogradnju i farmaceutiku, s kojim smo do sada usklađeni);
- daljnja EU podjela (TARIC podbrojevi), označena devetom i desetom znamenkom tarifne oznake, koja postoji radi provedbe određenih EU mjera;
- dodatne oznake kao specifični vid daljnje podjela nomenklature, označene s četiri alfanumerička znaka, koje se koriste za provedbu određenih EU;
- nomenklatura izvoznih subvencija, koju se primjenjuje za potrebe posebnog navođenja poljoprivrednih proizvoda za koje se traži isplata izvozne subvencije, označena četveroznamenastom dodatnom oznakom;

– svih elemenata vezanih uz obračun uvoznih ili izvoznih davanja koji su dijelom pravne stečevine EU, ukratko navedenih u nastavku.

Osim prethodno navedenog, u trgovini s trećim zemljama će se danom pristupanja početi primjenjivati i cijeli niz drugih mjera koje su dijelom pravne stečevine EU i odnose se u trgovini s trećim zemljama, a ne tiču se carinskih davanja (npr. zabrane i ograničenja uvoza/izvoza).

Stope carine pri uvozu iz trećih zemalja

Pri uvozu robe nepreferencijalnog podrijetla iz trećih zemalja primjenjivat će se važeće stope carine prema Zajedničkoj carinskoj tarifi, uključujući:

- konvencionalne stope carine utvrđene Kombiniranom nomenklaturom, što su stope utvrđene obvezujući raspored iz Protokola zaključenog između EU i Svjetske trgovinske organizacije;
- autonomne stope carine utvrđene Kombiniranom nomenklaturom, ako postoje, koje predstavljaju autonomno (jednostrano) snižene stope carine u odnosu na stope po obvezujućem rasporedu.

Autonomno snižene stope carine prikazane su u Kombiniranoj nomenklaturi putem fusnota, a često su uvjetovane krajnjom uporabom robe i mogućnosti carinskog nadzora nad takvom uporabom;

- carinske kvote primjenjive pri uvozu robe iz zemalja članica Svjetske trgovinske organizacije, također utvrđene u pregovorima između EU i WTO.

Način iskazivanja stopa carine u Kombiniranoj nomenklaturi može biti vrlo složen, pa se tako stopa carine može sastojati i od 5 ili čak 6 elemenata. Može se sastojati od *ad valorem* stope koju se obračunava kao % od carinske vrijednosti robe i stope carine po jedinici mjere (specifične stope carine) koju se obračunava po jedinici mjere, u kombinaciji s maksimumom i/ili minimumom ili s dva maksimuma. Nadalje, maksimalna stopa carine može biti iskazana kao kombinacija *ad valorem* i specifične stope, a specifična stopa carina može biti iskazana u vrlo različitim jedinicama mjere, što sve zajedno značajno komplicira obračun.

Preferencijalne mjere

Preferencijalne stope carine i preferencijalne carinske kvote u EU rezultat su, prije svega, obveza koje je EU preuzela u okviru sporazuma o slobodnoj trgovini ili drugih aranžmana s trećim zemljama ili skupinama zemalja, na primjer: sa zemljama europskog ekonomskog prostora (EEA) (Norveška, Island, Lihtenštajn), zemljama EFTE (Norveška, Island, Švicarska, Lihtenštajn), zemljama u procesu pridruživanja (Makedonija, Albanija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina, Srbija), zemljama Sredozemlja (Turska, Tunis, Maroko, Alžir, Jordan, Egipat, Izrael, Libanon, Sirija, Palestina), afričkim, karipskim i pacifičkim zemljama (ACP zemlje) (35 zemalja), Južnom Afrikom, Čileom, Meksikom, Peruom, Južnom Korejom, Farskim otocima, Andorom i Turskom u dijelu proizvoda koji nisu obuhvaćeni carinskom unijom.

Nadalje, u Europskoj uniji postoji i veliki broj preferencijalnih mjera koje se promjenjuju jednostrano prema trećim zemljama, na primjer, prema OCT zemljama (prekomorske zemlje i područja) (obuhvaćeno 20 zemalja), Kosovu, Moldovi, Ceuti i Melili.

Dodatnu pogodnost predstavlja i primjena općeg sustava preferencijala (GSP), koji Europska unija primjenjuje jednostrano prema zemljama u razvoju (obuhvaćeno 178 zemalja), a koji u odnosu na konvencionalne stope carine prema obvezujućem WTO rasporedu omogućuje povoljniji tarifni tretman za robu podrijetlom iz zemalja u razvoju.

Zbog mnoštva različitih preferencijalnih aranžmana postoji cijeli niz posebnih odredbi, izuzetaka i derogacija, bilo u samim pravilima, dokazima o podrijetlu ili sustavu kumulacije podrijetla. Nadalje, posebnosti postoje i u prometu među zemljama članicama, a vezano uz

tzv. „izjave dobavljača“, između različitih poslovnih subjekata unutar EU koji učestvuju u trgovačkom i proizvodnom lancu robe namijenjene izvozu u treće zemlje.

Mjere u okviru carinske unije

Europska unija ima zaključene ugovore o carinskoj uniji s Turskom, Andorom i San Marinom u odnosu na industrijske proizvode, što također omogućuje bescarinski uvoz robe koja je u tim zemljama bila puštena u slobodni promet.

Za potrebe korištenja ove mogućnosti, robu koja dolazi iz Turske mora pratiti dokument A.TR kojim se dokazuje da je predmetna roba bila puštena u slobodni promet u Turskoj. Međutim, ova povlastica ne isključuje primjenu mjera trgovinske politike, kao što su npr. antidampinške carine.

Izuzeca od plaćanja carine i tarifne suspenzije

Osim izuzeca od plaćanja carine za određene skupine roba vezano uz namjenu, kao na primjer, za određene vrste plovila i platformi, roba za uporabu u civilnom zrakoplovstvu, farmaceutski proizvodi i određena roba vezano uz njenu prirodu koje većim dijelom postoje i u carinskoj tarifi RH, Europska unija ima dobro razrađen mehanizam mjera koje se primjenjuju u svrhu poticanja i povećanja konkurentnosti domaće proizvodnje.

Radi se o tarifnim suspenzije i autonomnim carinskim kvotama, koje se u oba ova slučaja donose jednostrano od strane Europske unije. To je dobro razrađen mehanizam koji omogućuje europskim proizvođačima pokretanje postupka za snižavanje stopa carine radi povoljnije nabave sirovina potrebnih proizvodnji, a u cilju konkurentnije cijene gotovog proizvoda.

U slučaju da potrebne sirovine uopće nema na EU tržištu, Vijeće uredbom donosi tarifnu suspenziju koja može biti potpuna (stopa carine se ukida) ili djelomična (stopa carine se snižava). Tako donesena suspenzija je primjenjiva na neograničenu količinu proizvoda i na sva podrijetla. Za razliku od toga, u slučaju kada je sirovina dostupna na EU tržištu, ali u nedovoljnoj količini, donosi se autonomna carinska kvota, što znači da se samo unaprijed određenu količinu proizvoda može uvesti uz sniženu ili nultu stopu carine.

Obzirom da su suspenzije namijenjene proizvodnji, primjenjuju se odredbe o posebnoj (krajnjoj, end-use) uporabi, što podrazumijeva odobravanje, nadzor, razduživanje.

Mjere zajedničke trgovinske politike

Europska unija primjenjuje brojne mjere trgovinske politike, a čija je svrha zaštite tržišta i domaćih proizvođača od dampinškog ili prekomjernog uvoza robe iz trećih zemalja.

Najznačajnije mjere zajedničke trgovinske politike u trgovini s trećim zemljama su antidampinške i kompenzacijske carine. Iako i danas u Republika Hrvatska postoji zakonska osnova za donošenje antidampinških i kompenzacijskih carina (Uredba o postupku i načinu utvrđivanja antidampinške i kompenzacijske pristojbe (NN RH 139/04)), temeljem ovog propisa nije donesena niti jedna mjera pa još nemamo iskustava u njihovoj primjeni.

Za razliku od toga, antidampinške i kompenzacijske mjere su u EU izuzetno brojne, 31.10.2012 su na snazi bile 108 konačna antidampinške i 10 konačne kompenzacijskih mjera, 6 privremenih antidampinških mjera, a u tijeku je bilo 59 istraga.

Donose se u cilju zaštite EU tržišta i domaćih proizvođača od dampinškog ili subvencioniranog uvoza robe iz trećih zemalja. Antidampinška i kompenzacijska carina se primjenjuje kao dodatno davanje uz redovnu carinu, čak i u slučaju primjene preferencijalnih mjera. Postupak i način za utvrđivanje postojanja dampinškog odnosno subvencioniranog uvoza, štete koja može biti nanosena domaćoj proizvodnji takvim uvozom, te sam postupak i način uvođenja antidampinške odnosno kompenzacijske carine propisan je sukladno

pravilima GATT-a. Antidampinške i kompenzacijske carine su često vrlo visoke, zbog čega je za gospodarske subjekte od izuzetne važnosti dobra i pravovremena informiranost.

Osim antidampinških i kompenzacijskih carina, trenutno su u Europskoj uniji aktualne i dodatne carine koje se primjenjuju pri uvozu nekih proizvoda iz Sjedinjenih Američkih Država. One su uvedene kao protumjera SAD-u zbog nepoštivanja obveza u okviru GATT-a u odnosu na uvoz robe podrijetlom iz EU.

Mjere zajedničke agrarne politike

Tarifne mjere iz područja zajedničke agrarne politike usmjerene su prema osiguravanju kontinuirane opskrbe zajedničkog tržišta dovoljnom količinom robe po pristupačnim cijenama, prema carinskoj zaštiti od uvoza jeftinije i manje kvalitetne robe, prema osiguravanju dovoljne količine kvalitetne sirovine za EU prerađivačku industriju, prema omogućavanju izvoza viška poljoprivrednih proizvoda uz konkurentne cijene itd. Uz to, većina je ovih mjera izuzetno komplicirana za razumijevanje i provedbu, a posebno za obračun.

Najznačajnije mjere zajedničke agrarne politike u trgovini s trećim zemljama su:

- specifične stope carine (po jedinici mjere) ovisne o sastavu proizvoda, tzv. „agrarna komponenta“

Primjenjuju se pri uvozu određenih gotovih prehrambenih proizvoda (npr. konditorski proizvodi, čokolade, keksi), a čija visina ovisi o udjelu mliječne masti, mliječnih proteina, škroba/glukoze i saharoze/invertnog šećera/izoglukoze u gotovom proizvodu;

- sustav ulaznih cijena (*engl. entry price*) u sektoru voća i povrća, prerađenog voća i povrća te vina, uključujući primjenu standardne uvozne vrijednosti

Sustav funkcionira po principu „što niža ulazna cijena – to viša carina“. Komisija dnevno utvrđuje referentne vrijednosti pojedinih proizvoda, tzv. standardnu uvoznu vrijednost (*engl. standard import value*). Uvoznik može birati da li će robu ocariniti prema ulaznoj cijeni robe ili prema standardnoj uvoznoj vrijednosti. Međutim, ako uvoznik odabere carinjenje po ulaznoj cijeni, a ona je viša od standardne uvozne vrijednosti, obavezan je carinskim organima dokazati deklariranu ulaznu cijenu ili će mu u protivnom biti obračunata veća carina;

- jedinična cijena (*engl. unit price*), koju se primjenjuje na neko voće ili povrće, kada se carinsku vrijednost ne može utvrditi temeljem transakcijske vrijednosti (komisiona roba)

Ovdje se radi o svojevrsnom pojednostavljenom postupku. Uvoznik može izabrati da za potrebe obračuna carine uzme jediničnu cijenu koju periodično utvrđuje Komisija, umjesto da se carinsku vrijednost utvrđuje za svaku pojedinačnu pošiljku nekom od propisanih metoda;

- dodatne carine u sektoru šećera te pilećeg mesa i jaja, koje se obračunava kao dodatno davanje uz redovnu carinu

Slično kao i u slučaju voća i povrća, i ovdje je princip „što niža uvozna cijena – to viša dodatna carina“. Komisija periodički utvrđuje reprezentativne cijene, ali se u ovom slučaju carinska vrijednost uvijek utvrđuje na osnovi uvozne cijene robe. Reprezentativna cijena služi samo kao korektivni faktor, pa u koliko je deklarirana uvozna cijena viša od reprezentativne, uvoznik je obavezan carinskim organima dokazati deklariranu uvoznu cijenu ili će mu u protivnom biti obračunata veća carina;

- izvozne subvencije za neke osnovne i prerađene poljoprivredne proizvode

Izvoznim subvencijama za poljoprivredne proizvode Europska unija nastoji učiniti domaće poljoprivredne proizvode konkurentnim na inozemnom tržištu i time omogućiti izvoz viškova poljoprivrednih proizvoda po konkurentnim cijenama, na način da se iznosom

izvozne subvencije kompenzira razlika između cijene poljoprivrednih proizvoda u trećim zemljama u odnosu na cijene u EU. Međutim, carinski postupak u slučaju izvoza robe uz izvozne subvencije je značajno zahtjevniji od redovnog, kako za gospodarskog subjekta tako i za carinske organe;

- snižene stope carine za neke žitarice i rižu

Pri uvozu određenih kategorija pšenice, kukuruza, raži i sirka, umjesto konvencionalnih stopa carine prema obvezujućem WTO rasporedu primjenjuju se snižene stope carine koje periodično utvrđuje Komisija. Dodatno sniženje od 2 ili 3 €/t je primjenjivo ako se robu doprema određenim transportnim sredstvima i putovima;

- tarifne suspenzije za neke vrste i kategorije ribe, djelomične ili potpune, namijenjene opskrbi EU prerađivačke industrije potrebnim sirovinama

Ove su suspenzije uvjetovane vrijednošću robe, odnosno uvozne cijene moraju biti veće od referentnih cijena koje utvrđuje Komisija.

Netarifne mjere

Osim prethodno nabrojanih najvažnijih tarifnih mjera, danom ulaska će se početi primjenjivati i cijeli niz netarifnih mjera kojima se propisuju zabrane ili ograničenja u trgovini s trećim zemljama. Neke od tih mjera se primjenjuju i sada temeljem nacionalnog zakonodavstva, ali će se ubuduće primjenjivati propisi EU, dok su neke potpuno nove, na primjer:

- uvozne i izvozne dozvole u poljoprivredi, koje su značajno opsežnije nego postojeće,
- specifični uvjeti za uvoz određenih prehrambenih proizvoda (hmelj, češnjak, konoplja ...),
- uvozne dozvole u tekstilnom sektoru,
- količinska ograničenja i uvozne dozvole u sektoru čelika,
- cijeli niz zabrana u trgovini s nekim zemljama (Sjeverna Koreja, Iran ...)
- cijeli niz ograničenja u trgovini s trećim zemljama (npr. ozon, prekursori, CITES, dual-use, sigurnost hrane, kulturna dobra itd.).

First come – first serve kvote

Većinom carinskih kvota u Europskoj uniji upravlja se bez prethodno dobivene dozvole (odluke) od strane Agencije za plaćanje. Zahtjev za korištenje kvote se podnosi na JCD u trenutku carinjenja, tako ispostavljeni zahtjev se zatim prosljeđuje u Bruxelles. Raspodjelu vrši Glavna uprava za poreze i carinsku uniju (DG TAXUD), prema zahtjevima dostavljenim od svih zemalja članica, a uvažavajući kronološki red datuma prihvaćanja carinskih deklaracija.